

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه شیراز

بخش مرجع

دانشنامه بریتانیکا

Encyclopædia Britannica

مهرماه ۹۵

زیبا صالحی

معرفی دانشنامه بریتانیکا *Encyclopædia Britannica*

دانشنامه بریتانیکا از قدیمی‌ترین و معتبرترین دانشنامه انگلیسی‌زبان محسوب می‌شود که تا به امروز ویرایش و انتشار آن ادامه یافته‌است. بریتانیکا در بسیاری موارد، جزء علمی‌ترین و آکادمیک‌ترین دانشنامه دنیا شناخته شده‌است که دانشمندان و محققان زیادی در تهیه آن نقش داشته‌اند و هدف از این دایره المعارف ارائه تمامی معارف و علوم بشری به شکلی نوین بوده است.

تاریخچه دانشنامه

در تنظیم و تهیه این دانشنامه محققان و دانشمندان بسیاری مشارکت داشته‌اند و در طول سده‌های ۱۸ تا ۲۰ میلادی ویرایش‌های گوناگونی بر این اثر صورت گرفته و برای تهیه مقالات آن تحقیقات گسترده‌ای صورت گرفته است. نخستین ویرایش این اثر که شامل مقالات کوتاه بود توسط آندر بویل، کال نمک فارکوهر و ویلیام سملی در سال ۱۷۶۸ در سه جلد منتشر شد. ویرایش سوم در سال ۱۸۱۰ در ۲۰ جلد تهیه شد. ویرایش نهم در سال ۱۸۸۹ با همکاری و مشارکت ادبا و دانشمندانی چون آرنولد، سوین برن و تی اچ. هاکسلی تنظیم شد. ویرایش یازده در سالهای ۱۹۱۰-۱۹۱۱ در ۲۹ جلد منتشر شد. به دلیل جامعیت و کامل بودن رسالات ویرایش نهم و یازدهم به

"ویرایش محققان" شهرت یافت. ویرایش چهاردهم در سال ۱۹۲۹ در ۲۳ جلد متن و یک جلد نمایه منتشر شد. ویرایش پانزدهم بر اساس طرح طبقه بندی مورتیمر آدلر در سه بخش ماکرو پدیا میکرو پدیا و پروپدیا در سی و دو جلد منتشر شد.

هم‌اکنون بریتانیکا هم به صورت کتاب و لوح نوری و هم در اینترنت به صورت آنلاین قابل استفاده می‌باشد و اطلاعات آن مورد اعتماد و معتبر بوده و می‌توان با اطمینان خاطر از آنها استفاده کرد.

ساختار نسخه چاپی دانشنامه بریتانیکا

در ویرایش پانزدهم بر اساس طبقه بندی مورتیمر آدلر، بریتانیکا به سه بخش مستقل تقسیم می‌شود که عبارتند از ۱- پروپدیا ۲- ماکروپدیا ۳- میکروپدیا

پروپدیا بخش مستقل بریتانیکا است که خلاصه ای است تک جلدی از کل دانش بشر که به عنوان استخوان و راهنمای مطالب ۲۹ جلد دیگر به کار می‌رود. آدلر محتوی پروپدیا را به دایره دانش توصیف می‌کند که مانند کلوچه ای به ۱۰ قسمت بزرگ تقسیم می‌شود که عبارتند از: ماده و نیرو، زمین، زندگی بر روی زمین، زندگی انسان، اجتماع انسان، هنر، فن، مذهب، تاریخ بشر، شاخه های دانش. در این ده قسمت ۴۲ طبقه، ۱۸۹ بخش و ۱۵۰۰ موضوع مستقل وجود دارد که هر موضوع شامل ارجاعاتی به ماکروپدیای ۱۹ جلدی است.

میکروپدیا مجموعه ای ده جلدی شامل ۱۰۲۲۱۴ مقاله کوتاه در زمینه اشخاص، مکانها، اشیاء و... می باشد که به شکل الفبایی منظم شده و در آخر هر یک از مقالات ارجاعات لازم برای دستیابی به مقالاتی در همان زمینه در ماکروپدیا درج شده است.

ماکروپدیا مجموعه ای ۱۹ جلدی است که شامل زندگینامه ها، توصیفهای جغرافیایی، سیارات، حیات ماورای زمین و ... که بصورت الفبایی توسط متخصصان سرشناسی از کشورهای مخلف تالیف شده است چنانکه در این اثر خسرو مستوفی از ایران نویسنده مقالات سکه و ایران می باشند.

نمایه: در دو جلد که بصورت الفبایی تنظیم شده و ارجاعی به موضوعات مختلف در جلد های دیگر دانشنامه است.

در سال ۲۰۱۰ میلادی آخرین نسخه کاغذی بریتانیکا چاپ شده است و طبق برنامه، فروش نسخه های کاغذی بریتانیکا تا اتمام نسخه های موجود ادامه خواهد یافت.

ترجمه فارسی

حسین ملک مؤسس کتابخانه و موزه ملی ملک، زمانی را صرف ترجمه دانشنامه *بریتانیکا* کرد که بعدها به علل نامعلومی از این کار منصرف شد. بخشی از این دانشنامه که به خط خود وی ترجمه شده بود، هنگام جمع آوری اطلاعات از خانه وی، برای تبدیل به موزه، در میان آثارش

پیدا شد. از اردیبهشت ماه ۱۳۸۶، کار ترجمه فارسی دانشنامه بریتانیکا، توسط عبدالحسین سعیدیان، مترجم، محقق و استاد دانشگاه (مؤلف «دائرة المعارف بزرگ نو» در ۱۰ جلد) و با تلاش گروهی از مترجمان، با هدف ارتقای فرهنگی جامعه جوان، اندیشمندان و محققان آغاز گشت.

نسخه دیجیتالی بریتانیکا

در دهه ۱۹۸۰ **مایکروسافت** نسخه ای دیجیتالی از بریتانیکا را بر روی **لوح فشرده** ارائه نمود. نسخه سی دی آن دارای ۸۰۰۰۰ مقاله و نسخه DVD آن با ۱۰۰۰۰۰ مقاله موجود هستند.

دانشنامه بر خط بریتانیکا

<https://www.britannica.com>

در وبسایت رسمی بریتانیکا جستجوی آنلاین برای محققان و پژوهشگران امکانپذیر می باشد. در حال حاضر در این وب سایت بیش از ۱۲۰،۰۰۰ هزار مقاله وجود دارد که به طور منظم به روز شده است. نمای کلی وبسایت شامل یک باکس جستجو و ۴ فیلد می باشد که عبارتند از:

stories شامل مقالات کوتاه در زمینه جدیدترین رویداد و حوادث روز کل دنیا در رشته های مختلف موضوعی از جمله سیاست، تکنولوژی، هنر و... می باشد.

Quizzes شامل طرح آزمون و پرسشهای کوتاه در رشته های مختلف موضوعی و ارائه نمره و نمودار و پاسخهای صحیح در آزمون رشته مورد نظر.

Galleries تصاویر در رشته های مختلف موضوعی.

List شامل مقالات و توضیحات کوتاه در زمینه های مختلف دانش بشری می باشد.

در فیلد جستجو با وارد نمودن عنوان و موضوع مورد نظر می توان به مقالاتی کوتاه در رشته مورد نظر خود دسترسی پیدا نمود.